

H A P Ĵ A

(Kaptina 1, disa përkthime nga anglishtja)

Kompiluar nga Ridvan Bunjaku

|(|:)

Shtator 2018

Gjuha e Kuranit

Përgjithësisht pranohet se Kurani nuk mund të përkthehet në mënyrë të plotë dhe pikë për pikë për shkak të lidhjes së ngushtë ndërmjet formës së vet gjuhësore dhe përmbajtjes së vet kuptimore, dhe për shkak të joproportionalitetit të arabishtes dhe gjuhëve jo-arabe. (...)

Për shkak se ky lloj i përqendrimit, i mundësuar nga natyra e gjuhës arabe klasike, nuk mund të riprodhohet në anglisht, jam përpjekur ta kompensoj disi me shtimin e shënimeve gjuhësore që i plotësojnë kuptimet e fjalëve të caktuara duke iu referuar rrënjëve të tyre dhe derivateve të ndërlidhura. Këto shënime prandaj do të duhej të shiheshin si pjesë e qenësishme e vetë përkthimit.

(Thomas Cleary, 1993, në parathënie)

Veçori stilistike

Një nga veçoritë e dukshme të Kuranit është përdorja e kalimeve gramatike nga një përemër vetor në një tjetër (p.sh. nga veta e tretë tek e dyta tek e para e folësit; nga njëjës në shumës të madhështisë), dhe në kohët e foljeve. Kjo është praktikë e pranuar retorike në arabisht, e ngjashme me veçoritë e përdorura në disa letërsi evropiane.

(Abdel Haleem në parathënie)

Çështje të interpretimit

Interpretimi komplikohet [tutje] nga stili tepër i ngjeshur i Kuranit. Një varg mund t'i përmbajë disa fjali shkurtimisht, stil proverbial, me referenca përemërore që i ndërlidhin ato me kontekst më të gjerë. Për më tepër formulimet proverbiale mund të nxirren nga teksti dhe të përdoren më vete, të izoluara nga konteksti i vet dhe të paudhëzuara nga referenca të tjera në Kuran që do të mund të ofronin shpjegim të mëtejshëm. Edhe jo-myslimanët e etur për ta kritikuar Islamin edhe disa ekstremistë islamikë e kanë përdorur historikisht këtë teknikë për t'i arsyetuar pikëpamjet e veta.

(Abdel Haleem në parathënie)

Abdel Haleem:

1. HAPJA

Kjo sura duket të jetë tabelë precize e përmbajtjes së mesazhit Kuranik. Është shumë e rëndësishme në adhurimin Islamik, duke qenë pjesë e obligueshme e faljes ditore, e përsëritur disa herë gjatë ditës.

¹ Në emrin e Zotit, Zotëruesit të Mëshirës,^a Dhënësit^b të Mëshirës!^c ² Lavdi i përket Zotit, Zotëruesit^d të Botëve,^e ³ Zotëruesit të Mëshirës, Dhënësit të Mëshirës,⁴ Kontrolluesit të Ditës së Gjykimit. ⁵ Je Ti që të adhurojmë; je Ti që të kërkojmë ndihmë. ⁶ Udhëzoni në rrugën e drejtë: ⁷ në rrugën e atyre që Ti i ke bekuar, që nuk pësojnë zemërim^f dhe që nuk kanë devijuar.

^a Shumica e paraqitjeve të këtij termi — *rahman* — në Kuran janë në kontekst të Tij që është i fuqishëm dhe i madhërishtëm si dhe mëshirëplotë. Shtuarja e fjalës ‘Zotërues’ këtu e ka synimin ta komunikojë këtë aspekt të termit.

^b Ky term — *rahim* — është formë intensive që sugjeron se cilësia e dhënies së mëshirës është e qenësishme në natyrën e Zotit.

^c Ky është rasti i vetëm ku kjo formulë, prezente në fillim të secilës sura pos njërës, numërohet si vargu i parë i numërtuar.

^d Rrënja arabike *r-b-b* ka konotacione të kujdesit dhe të kultivimit përtej atij të zotërimit, dhe kjo do të duhej të sillte ndërmend sa herë që shfaqet termi, dhe është përkthyer ‘zotërues’.

^e *Al-‘alamin* në arabisht domethënë të gjitha botët: e njerëzimit, e engjëjve, e kafshëve, e bimëve, kjo botë, tjetra, e është me radhë.

^f Vëreni se këtu folja nuk i është atribuar Zotit.

Thomas Cleary, 1993:

Hapja

NË EMRIN E ZOTIT, DHEMBSHURUESIT, MËSHIRËPLOTIT

Tërë lavdi i përket Zotit,
Zotëruesit të të gjitha botëve,

Dhembshuruesit, Mëshirëplotit,

Kontrolluesit të Ditës së Gjykimit.

Je Ti që të adhurojmë,
Dhe te Ti apelojmë për ndihmë.

Tregona rrugën e drejtë,

rrugën e atyre që Ti i ke nderuar,
jo të atyre mbi të cilët është zemërata Jote,
as të atyre që devijojnë.

Shënimet

“Hapja” nganjëherë, në lidhje me popullaritetin e saj, krahasohet me Lutjen e Zotit të thënë nga Isai (Jezusi). Vetë Profeti thuhet ta ketë deklaruar Hapjen të jetë më i miri nga kapitujt në Kuran. Shtatë vargjet e saj janë rreshtat e Kuranit të përsëritur më së shpeshti, dhe ajo i paraqet disa nga cilësitë e Zotit që përdoren më së shpeshti.

- 2 “Tërë lavdia i përket Zotit” (*al hamdu li l Laah*): Nyja e shquar këtu është në kuptimin e bërjes së formulimit kategorik; si burim i gjithçkaje që është, i vetmi Zoti është përfundimisht i denjë për lavd. Lavdi është aspekt i mirënjohjes, që sipas Al-Ghazalit e përbën gjysmën e “rrugës së drejtë” kah Zoti.

“Zotëruesit të të gjitha botëve” (*Rabi l !aalamiina*): Fjala për “Zotërues” është nga rrënja R-B-B, folja primitive e të cilës domethënë të jesh pronar, të jesh zotërues, të kesh posedim të, ta kontrollosh, të kesh komandë apo autoritet ndaj diçkaje. Fjala për “botë”, që në shumësin e shquar domethënë gjithësi apo kozmos, vjen nga e njëjta rrënjë si “dije” dhe “shenjë dalluese” (!-L-M), fakt me interes të lartë nga pikëpamja e filozofisë budiste e *vijnaptimaatrataa*, apo “vetëm paraqitjes”, që thotë se bota siç e dimë përbëhet nga paraqitjet apo konstruktet mendore. Gjiganti sufi Muhiyuddin Ibn al Arabi shkruan po ashtu në *Fuhuus al Hikaam*-in e vet se gjithësia e krijuar është esencialisht imagjinatë.

- 3 “Dhembshuruesit, Mëshirëplotit” (*ar Rahmaan ar Rahiim*): Këta emra të Zotit janë derivate intensive të rrënjës R-H-M, që sugjeron dhembshuri dhe mëshirë. E kam përkthyer nyjën e shquar si treguese e Zotit që të karakterizohet nga mishërimi i këtyre cilësive, format intensive të të cilave i referohen lartësimit të Zotit pafundësisht përtej cilësive përkatëse njerëzore apo, subjektivisht, ngritjes së meditimit deri te përsosja ideale e Zotit. Dhembshuria dhe Mëshira i referohen aspekteve universale dhe të veçantëruara të bujarisë hyjnore. Al-Ghazali e konsideron me rëndësi të madhe faktin që Kurani nis me përmendjen e atributit dhembshurues dhe mëshirëplotë të Zotit, të cilat cilësi thotë që i bëjnë të nevojshme — në mënyrë të qenësishme — të gjitha atributet e tjera të Zotit dhe prandaj përmenden të parat në Kuran. “Dhembshuria” universale e Zotit është arsyeja se pse ekziston gjithçka; “mëshira” e veçantëruar e Zotit është manifestimi providencial (i kujdesit dhe i udhëzimit hyjnor) i bujarisë së burimit të qenies.

- 6 “Tregona rrugën e drejtë” (*ihdinaa as siraat al mustaqim*): Fjala për “e drejtë”, *mustaqim*, vjen nga rrënja Q-W-M, që në formën e vet primitive i ka kuptimet si të rrish drejt, të performosh, të përmbushësh. *Mustaqim*, pjesëza veprare e së tashmes e masës së tetë të kësaj rrënje ka nuanca të tilla si vertikal (në këmbë), i drejtë, korrekt, në gjendje të mirë, që ka rregull, i rrafshët, i rregullt, simetrik, proporcional, harmonik, i ndershëm, i çiltër, i drejtë, i respektueshëm: të gjitha këto kuptime duhet të lexohen në shprehjen “rruga e drejtë” siç përdoret në Kuran.

Thomas Cleary, 2004:

1. Hapja

1. Në emrin e Zotit,
Dashmirësit,
Mëshirëplotit.
2. Lavdi i denjon Zotit,
Zotëruesit të gjithësisë,
3. Dashmirësit,
Mëshirëplotit,
4. Kontrolluesit të Ditës së Shpagimit.
5. Je Ti që të shërbejmë,
Ty të drejtohem për ndihmë.
6. Tregona rrugën e drejtë,
7. rrugën e atyre që Ti i ke nderuar,
jo të atyre që janë caqe të zemërimit,
as të atyre që devijojnë.

Besim Korkut (nga boshnjakishtja):

1. Hyrja

Në emër të Zotit, Të Mëshirshmit, Dhembshuruesit!

1. Ty, Zotin, Zotëruesin e botëve, të lavdërojmë,
2. Të Mëshirshmin, Dhembshuruesin.
3. Kontrolluesin e Ditës së gjykimit.
4. Ty të adhurojmë dhe nga Ti ndihmë kërkojmë!
5. Udhëzona në Rrugën e Drejtë,
6. në Rrugën e atyre të cilëve ua ke dhuruar mëshirën Tënde
7. e jo të atyre që kundër vetes provokuan zemërim, as të atyre që kanë devijuar!

Bibliografia

1. *The Qur'an, A new translation* by M. A. S. Abdel Haleem, Oxford world's classics (Oxford University Press), originally published: 2004
2. *The essential Koran: the heart of Islam: an introductory selection of readings from the Qur'an.* Cleary, Thomas F., HarperCollins, 1993
3. *The Qur'an: A New Translation*, Dr. Thomas Cleary, (USA: Starlatch, July 2004)
4. *Kur'an Časni*, prijevod Kur'ana od Besima Korkuta, u izdanju Orijentalnog instituta u Sarajevu, 1977

Online

<https://botimetrbr.wordpress.com/>

Licensimi

Ky publikim lëshohet nën licensën

Attribution-NonCommercial-ShareAlike

CC BY-NC-SA

This license lets others remix, tweak, and build upon your work non-commercially, as long as they credit you and license their new creations under the identical terms.

që nënkupton se i lejon të tjerët ta shkarkojnë dhe ta shpërndajnë te të tjerët, ta ndryshojnë punën në mënyrë jokomerciale, përderisa e përmendin burimin dhe i licencojnë krijimet e reja nën terma identike. Për më tepër, shih:

<http://creativecommons.org/licenses/>